

Dvig maja v Boljuncu »je veselje in ponos«

Na predvečer praznika dela Za dviganje so zadolženi neporočeni fantje. Maj dvignejo pod vodstvom ž'pana. Kako tega izberejo, pa v vasi ne povejo, ker je skrivnost

BOLJUNEC Med ljudskimi običaji sta v Boljuncu še posebno občutena dva: dviganje maja na predvečer praznika dela in lučanje ob sv. Štefanu. Če je lučanje predvsem domena deklet, so za dviganje maja zadolženi neporočeni fantje.

Ze 28. aprila se vsi moški nad 16. letom starosti zberejo Na Jami in v vrsti vkorakajo na vasiški trg Gorico (ali G'rico), pri tem pa pojejo boljunsko himno *Barč'ca*. V prvi vrsti hodijo fantje, ki so tega leta plačali likof, in nosijo vejo topola, ki jo vržejo otrokom, zbranim v dve skupini glede na predel vasi, v katerem živijo. Skupina, ki vejo dobi, jo mora skriti.

Obred se ponovi 30. aprila, spremeni se le pesem, ki ga spremlja. Pod vodstvom ž'pana moški dvignejo maj, visok drog (*l'ntjeno*) z borovo krošnjo, ki jo krasijo limone in pomaranče, ter seveda rdečo zastavo na vrhu. Trg okrasijo s topolovimi vejami in rdečimi zastavami, ki jih ponoči postavi tudi na vzpetine okrog vasi.

Prvega maja vaščani v prazničnih oblekah in s kostonjnim cvetom v gumbnici še zadnjič pripojejo na trg. Ob podiranju maja običaj predvideva sestanke (t. i. ure), plačilo likofa in razne obrede.

Postavljanje in podiranje maja je povezano s prihodom pomladi in izhaja iz daljne preteklosti; šele pozneje so ga spojili z delavskim praznikom in po drugi svetovni vojni še z osvoboditvijo izpod nacifašizma.

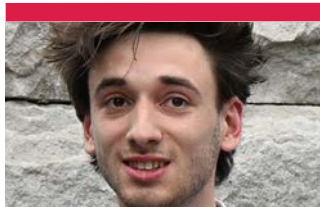
Dnevi pred prvim majem in po njem so v Boljuncu res pestri in zabavni. Da bi kaj več izvedeli o tem boljunskem običaju, smo se pogovorili z ž'panom Matejem Grudnom.

Pozdravljen, Matej, od lanskega maja si ž'pn v Boljuncu. Pravzaprav, kaj pomeni biti ž'pn? Kakšne dolžnosti prinaša?

Biti ž'pn v Boljuncu prinaša veliko odgovornost, saj si vod-

Fotografija za spomin Dekliška in fantovska pred letošnjim majem

Osnovni cilj fantovske je solidarnost znotraj skupine

Matej Gruden
Ž'pn v Boljuncu

ja fantovske in zadolžen za dviganje maja. Jaz sem postal ž'pn lani: to pomeni, da sem odgovoren za postavljanje letošnjega maja. Letošnji ž'pn je Andrej Žerjal, ki bo seveda za postavljanje maja zadolžen naslednje leto.

Kako vaščani vedo, kdo je ž'pn? Kako se ž'pn izbere?

Vaščani izvedo, kdo je nov ž'pn, na poseben način. 30. aprila, po postavljanju maja, se zbere fantovska. Ž'pn je tisti, ki zabije *kjanterco* na maj. Kako je izbran, pa ne bom povedal, ker je skrivnost.

Kaj ti pomenijo boljunski prvomajski običaji in vsa tradicionalna praznovanja, ki jih imate v Bregu?

Dvig maja je veselje in ponos, zahteva pa tudi delavnost in poštvalnost. Fantje, stari 16 let, se pridružijo fantovski. Tu spoznamo starejše člane, do katerih imajo sprva obzir in spoštovanje. Z leti se ta »strah«

spremeni v prijateljstvo in bratstvo. Osnovni cilj fantovske je solidarnost znotraj skupine. Občutek, da nisi prepuščen samemu sebi, ampak da boš lahko vedno računal na pomoč prijatelja, je lepota in bogastvo naše skupnosti.

Nekateri smo v prejšnjih tednih opustili delovne in študijske obveznosti, vzeli dopust in se odrekli športnim tekmovanjem, da bi se posvetili pripravam za prvomajsko praznovanje in dviganje maja. Naše fantovsko delovanje je povsem prostovoljno in spontano. S ponosom ohranjamo naše dragocene vaške običaje.

Koliko in kako so se prvomajski običaji v Boljuncu spremenili skozi čas?

V zadnjih letih je prišlo do nekaterih sprememb zaradi tehnologije, ki pa se je vsekakor ne poslužujemo prepogosto, saj skušamo biti pri postavljanju maja čim bolj zvesti tradiciji.

Ker pojejo iz užitka, uživa tudi publika

Anakrousis Project

GROPADA *Anakrousis*, iz grščine *anäkrousis*, v glasbi pomeni predtakt in je eden izmed treh ritmičnih načinov, s katerimi se lahko začne skladba. Največkrat jo uporabljajo pri swingu in jazzu, glasbenih zvrsteh, ki se jih zelo rada in z veliko zagnanostjo loteva mladinska vokalna skupina Anak-

rousis Project iz Gropade. Skupina deluje štiri leta, eno leto pa nastopa v novi, širši zasedbi. Sestavljajo jo Mateja Calzi, Cathy Solomon, Sara Billé, Veronica Savi, Miriam Fonda, Erik Solinas, Žiga Pogačar in Matija Kralj. Na pogovor smo jih povabili, da bi se nam predstavili. Z Anakrousis Project, ki ga

vodi hrvaška dirigentka Lora Pavletić, je društvo želelo privabiti nove mlade pevce, da bi podpiralo zamejsko petje. »V skupini se prepletajo različne starosti in jezikovne sposobnosti nastopajočih, vse skupaj pa poveujemo v zabavno in energično petje,« je povedal tenorist Erik Solinas.

Širijo manj znano glasbo

Cilj skupine je, da pevci in pevke pridejo na vaje in pojejo, kar jim je všeč, zato sami izberejo gradivo. Basist Matija Kralj je dodal: »Pri petju se moramo zabavati – če pojemo, kar nam paše, bo tudi publika navdušena nad tem.« Ljubezen do zborovskega

petja vodi pevke in pevce proti vedno novim izzivom, s katerimi želijo širiti glasbo, ki v naših krajih ni pogosta: jazz, swing, pop, gospel, surf ...

Pred nekaj tedni je bila na sporedu sedma izvedba *Vokalne eksplozije*: dogodek je bil sprva mišljen kot revija in je postal festival, vključen v najpomembnejšo mrežo italijanskih festivalov *a cappella*. Poleg domačih zborov nastopajo na prireditvi tudi zasedbe iz tujine, letos na primer madžarska skupina Jazzetion.

»Smisel *Vokalne eksplozije* je spoznavanje modernejše glasbe in stik z bolj izkušenimi pevci,« je še povedal Erik Solinas.

Instagram

@direkt_pd
#bodidirekten

direkt_pd

EVROPSKE
2024

NAPIŠI
GIÒ

giorgia_meloni: Prepričana sem, da čim lažji je postopek volitev, čim več ljudi se jih bo udeležilo.

profesor.u.galimberti: Populizem je osnovan prav na »lahkosti«, ki zglada boljša od »zahtevnega«.

milankundera: Prava »neznosna lahkost bivanja«.

fiorello.rai: Lahko napišem »antifašizem«?

giorgia__meloni: Seveda, čeprav mislim, da neznane besede ne pridejo v poštev za volitve.

fiorello.rai: Kako neznane?

giorgia__meloni: Kaj bi to bilo – »antifašizem«?

profesor.u.galimberti: Mnogim je tako težko izjaviti, da so proti fašizmu, to pa morda zato, ker ne vejo, o čem se pravzaprav govorii!

Bodimo zmeraj direktni!

Trenutni sodelavci mladinske strani @Direkt: Svetlana Breclj, Julija Cante, Martina Cavotta, Nicolò Coretti, Nika Maria Costantin, Marco D'Errico, Malina Dolhar, Lapo Farolfi, Tadeja Gergolet, Sara Hlabian, Robert Kovic, Mateja Martini, Gaja Pelà, Francesco Petaccia, Veronica Piredda, Simon Simcic, Damir Terčon in Ivan Visintin. Pridruži se nam!

Dilema: dviganje majev ali mlajev?

TRST Besedo *maj* v pomenu zelene listnate veje najdemo že v Dalmatinovem prevodu *Biblije*. Pojem *mlaja* pa je bil znan v 17. stoletju in se je nanašal na visok umetno postavljen drog. Pred prvo svetovno vojno se je postavljanje mlajev uveljavilo in dobilo pomen znaka slovenske narodne kulture.

V knjižni slovenščini sta danes besedi *maj* in *mlaj* delni sopomenki in označujeta visoko smreko ali jelko z obeljenim deblom in zelenim vršičkom, postavljeno za okras (SSKJ2). Pomena besed *maj* in *mlaj* v smislu okrasnega drevesa se torej današnji rabi prekrivata, čeprav je za drevo in drog običajnejše ime *mlaj*.